

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Vivulskio g. 11, LT-03162 Vilnius, tel. (+370 5) 266 4201, faks. (+370 5) 266 4209,
el. p. post@socmin.lt, <https://socmin.lrv.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 1886 03515

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Nr. (11.8E-53)SD -

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – Ministerija) parengė ir teikia svarstyti Lietuvos Respublikos darbo kodekso 23, 26, 39, 40, 41, 42, 48, 51, 52, 65, 71, 79, 131, 140, 147, 148, 197, 217, 219, 226 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo (toliau – DK projektas), Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 99, 589 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo (toliau – ANK projektas), Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų, kurių savininkė ar dalininkė, turinti daugiau negu pusę balsų visuotiniame dalininkų susirinkime, yra valstybė ar savivaldybė, vadovų ir darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymo Nr. XIV-2349 1, 2, 3 straipsnių ir priedo pakeitimo bei įstatymo papildymo 2 priedu įstatymo (toliau – VĮVDDAĮ projektas); Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo XIII-198 1, 5 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 3 priedu įstatymo (toliau – BIDU projektas); Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 1, 19, 20 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 3 priedu įstatymo (toliau – VTĮ projektas) projektus (toliau kartu – Projektai).

Toliau dėstomoje lentelėje pateikta informacija apie Projektais teikiamus pasiūlymus ir jiems įgyvendinti svarbi informacija.

1. Projektais sprendžiama problema ir jos priežastys

Vyrų ir moterų darbo užmokesčio atotrūkis Europos Sąjungoje išlieka ženklus (2020 m. siekė 13 procentų), nors įvairiose valstybėse narėse labai skiriasi, o per pastaruosius dešimt metų sumažėjo tik minimaliai. Lietuvoje vyrų ir moterų darbo užmokesčio atotrūkis 2024 m. siekė 9,4 procentų ir per devynerius metus (nuo 2015 m., kuriais atotrūkis buvo 13 procentų) sumažėjo tik 3,6 procentinio punkto.

Siekiant spręsti lėtą vyrų ir moterų darbo užmokesčio atotrūkio mažėjimą priimta 2023 m. gegužės 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2023/970 kuria, nustatant darbo užmokesčio skaidrumo ir vykdymo užtikrinimo mechanizmus, griežčiau taikomas vienodo vyrų ir moterų darbo užmokesčio už vienodą arba vienodos vertės darbą principas (toliau – Direktyva 2023/970), kuri į nacionalinę teisę turi būti perkelta iki 2026 m. birželio 7 d.

Direktyva 2023/970 įtvirtina naujas skaidrumo taisykles. Darbdaviams kyla pareiga skelbti siūlomą atlyginimo dydį ar intervalą dar prieš įdarbinimą, jei įmonėje, įstaigoje ar organizacijoje yra galiojanti kolektyvinė sutartis, iki darbo sutarties sudarymo pateikti kolektyvinės sutarties nuostatas, kurios būtų taikomos sudarius darbo sutartį, draudžiama klausti kandidatų apie ankstesnį darbo užmokesį. Darbdaviai turi nustatyti aiškius, nediskriminuojančius atlyginimo kriterijus. Įmonės su >100 darbuotojų turi reguliariai teikti ataskaitas apie darbo užmokesčio atotrūkį pagal lytį ir jei iš pateiktų ataskaitų yra matomas nepagrįstas darbo užmokesčio skirtumas, turi imtis taisomųjų priemonių. Direktyva 2023/970 sustiprinama darbuotojų apsauga ginčo atveju, t. y. įrodinėjimo našta diskriminacijos bylose perkeliama darbdaviui, nukentėję asmenys turi teisę į visišką žalos atlyginimą. Taip pat didinamas informacijos prieinamumas, t. y. darbuotojams suteikiama teisė gauti informaciją apie vidutinius atlyginimus pagal lytį už vienodos vertės darbą.

2. Projektais siūlomo teisinio reguliavimo esmė (siūlomas problemos sprendimas)

Siekiant užtikrinti spartesnę moterų ir vyrų darbo užmokesčio atotrūkio mažėjimą, Projektais siūloma didinti darbo apmokėjimo sistemų skaidrumą. Projektuose numatyta pareiga darbdaviams suteikti darbuotojams informaciją apie jų individualų darbo užmokestį bei tos pačios kategorijos darbuotojų vidutinį darbo užmokestį, suskirstytą pagal lytį. Be to, siūloma viešai skelbti darbo užmokesčio atotrūkio rodiklius, kurie leis identifikuoti sisteminius skirtumus tarp vyrų ir moterų darbo užmokesčio.

Projektais siūlomi pakeitimai atitinka Direktyvos (ES) 2023/970 tikslus, kuriais numatoma įtvirtinti išsamius darbo užmokesčio skaidrumo mechanizmus. Direktyva įpareigoja darbdavius ne tik suteikti darbuotojams teisę gauti informaciją apie savo atlyginimo lygį ir palyginamų kategorijų darbuotojų vidutinius atlyginimus, bet ir įgyvendinti atlyginimų ataskaitų teikimo pareigą. Darbdaviai, turintys daugiau kaip 100 darbuotojų, privalės reguliariai teikti viešą informaciją apie vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumus, o viršijus tam tikrą atotrūkio ribą – atlikti išsamų atlyginimų auditą kartu su darbuotojų atstovais.

Tokiu būdu siekiama, kad darbo užmokesčio skaidrumas taptų veiksminga priemone, atskleidžiančia galimą darbdavių šališkumą ar diskriminaciją dėl lyties įmonių ar organizacijų atlygio struktūrose. Skaidresnė informacija suteiktų darbuotojams realias galimybes ginti savo teisę į vienodą darbo užmokestį už tokį pat ar vienodos vertės darbą, o darbdaviams ir socialiniams partneriams – imtis priemonių diskriminacijos prevencijai bei atlygio politikos korekcijai.

Siūlomais pakeitimais taip pat siekiama paskatinti organizacijas sistemingai peržiūrėti savo darbo užmokesčio sistemas ir užtikrinti, kad už vienodą arba vienodos vertės darbą vyrams ir moterims būtų mokamas vienodas darbo užmokestis.

3. Pasiūlymų įgyvendinimo mechanizmas

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka, darbdaviai Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – VSDFV) turės vieną kartą pateikti šiuos duomenis ir atnaujinti juos jiems pasikeitus – darbuotojui darbovietės ar darbdavio įmonės, įstaigos, organizacijos darbo apmokėjimo sistemoje nustatytas pareigybės grupės numeris; sulygta darbo laiko norma; sulygtas darbo laiko režimas, bei šiuos duomenis kas mėnesį: bruto (priskaičiuotas) darbo užmokestis; bruto (priskaičiuotas) papildomas darbo užmokestis; apmokėtas darbo laikas. VSDFV iš gautų duomenų apskaičiuos šiuos rodiklius: darbdavio vidutinio darbo užmokesčio dydžius pagal pareigybių grupes ir lytį, bei papildomą informaciją apie darbdavius (turinčius 100 apdraustųjų asmenų ir daugiau, bei turinčių mažiau nei 100 jeigu jie to pageidauja) – vyrų ir moterų darbo užmokesčio atotrūkį vertinant pagrindinį darbo užmokestį ir papildomą darbo užmokestį, bei kitus rodiklius. Projektais siūlomose nuostatose nustatyta atskira tvarka ir terminai galios laikinųjų darbuotojų darbdaviams.

VSDFV apskaičiuotą informaciją, Projektais siūlomose nuostatose numatytais terminais, turės pateikti darbdaviams, kurie pastarąją turės pateikti darbuotojams ir darbuotojų atstovams.

Jei pagal gautus duomenis bus fiksuojamas didesnis nei 5 proc. darbo užmokesčio atotrūkis tarp vyrų ir moterų atliekančių tokį patį ar vienodos vertės darbą, darbdaviai turės pagrįsti šį skirtumą objektyviais kriterijais, negalint jo pagrįsti – ištaisyti bendradarbiaujant su darbuotojų atstovais arba vadovaujantis institucijų pateiktomis rekomendacijomis.

4. Pasiūlymų įgyvendinimo kaštai (lėšų poreikis einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais bei jo finansavimo šaltinis)

2026 m. Projektų įgyvendinimui ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto reikės:

- VDI 300 tūkst. Eur, ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais tiek pat, lėšos Projektų įgyvendinimui bus naudojamos iš įstaigos darbo užmokesčio fondo;
- VSDFV 115 tūkst. Eur, lėšos Projektų įgyvendinimui bus naudojamos iš įstaigos biudžeto sąnaudoms skirtų lėšų;
- LGKT 255,4 tūkst. Eur, lėšos Projektų įgyvendinimui bus naudojamos iš įstaigos biudžeto.

5. Laukiamas rezultatas ir nauda bei juos patirsiantys subjektai ir asmenų grupės

Tikimasi, jog priėmus teikiamus Projektus nuosekliai ir sistemingai pradės mažėti vyrų ir moterų darbo užmokesčio atotrūkio rodiklis šalyje.

Didžiausią naudą patirs visi darbuotojai, nes sustiprės jų derybinė galia, galimybės ginti savo teises teisingo atlygio srityje. Naudą pajus ir valstybės institucijos atliekančios lygių teisių kontrolę darbo aplinkoje, nes padidės prieinamos palyginamosios informacijos apimtis. Taip pat gali sustiprėti konkurencinė aplinka darbo užmokesčio srityje.	
6. Rodikliai, pagal kuriuos bus stebimas sprendimo įgyvendinimas	
Priėmus teikiamus Projektus bus stebimas vyrų ir moterų darbo užmokesčio atotrūkio pokytis.	
7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos¹ nuostatų įgyvendinimas	
Projektais įgyvendinamos Lietuvos Respublikos Seimo 2025 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. XV-439 „Dėl dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“ patvirtintos „Dvidešimtosios Vyriausybės programos“ 452 punkto nuostatos, taip pat Dvidešimtosios Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano 2.2.3 p. „Įtvirtinti darbo užmokesčio skaidrumo mechanizmą, siekiant užtikrinti vienodą vyrų ir moterų darbo užmokestį už vienodą ar vienodos vertės darbą“ (2026 m. II ketv.).	
8. Europos Sąjungos teisės aktų perkėlimas ir (ar) įgyvendinimas	
Projektais į nacionalinę teisę perkeliama ir (ar) įgyvendinama Europos Sąjungos teisės akto – Direktyvos 2023/970 – nuostatos, nurodytos prie šio teikimo pridėtoje atitikties lentelėje, esančioje ir Lietuvos narystės Europos Sąjungoje informacinėje sistemoje (LINESIS). Projektas yra įtrauktas į perkeliama ir (ar) įgyvendinamo Europos Sąjungos teisės akto perkėlimo ir įgyvendinimo planą Lietuvos narystės Europos Sąjungoje informacinėje sistemoje (LINESIS).	
9. Notifikavimas² Europos Komisijai	
Projektas nenotifikuotinas Europos Komisijai	
10. Pranešimas³ Europos Komisijai dėl paslaugų teikimo laisvės	
Pranešimas dėl Projektų Europos Komisijai nėra teiktinas.	
11. Derinimas su suinteresuotomis institucijomis	
11.1. Derinimo būdas	Projektas paskelbtas Teisės aktų informacinėje sistemoje.
11.2. Derinimo terminas	10 darbo dienų.
11.3. Suinteresuotos institucijos ir suinteresuoti asmenys, pateikę pastabų ir pasiūlymų	Po derinimo gautos išvados iš Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos, Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos, Lietuvos savivaldybių asociacijos, Teisėjų tarybos, Valstybės duomenų agentūros, Viešojo valdymo agentūros, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (Toliau – Sodra), Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos (toliau – LGKT), Valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – VDI), Lietuvos verslo konfederacijos, Nacionalinės buhalterijų asociacijos, Lietuvos maistininkų profesinės

¹ Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“.

² Pagal Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių patvirtinimo“, reikalavimus.

³ Pagal Lietuvos Respublikos paslaugų įstatymo ir Pranešimų ir informacijos apie nustatomus įsisteigimo arba nustatomus ar panaikinus paslaugų teikimo laisvei taikomus reikalavimus teikimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. lapkričio 30 d. nutarimu Nr. 1389 „Dėl pranešimų ir informacijos apie nustatomus įsisteigimo arba nustatomus ar panaikinus paslaugų teikimo laisvei taikomus reikalavimus teikimo“, reikalavimus.

	sąjungos, Lietuvos prekybos įmonių asociacijos, Valstybės kontrolės.
11.4. Derinimo rezultatai	Projektai svarstyti 2026-03-03 tarpinstituciniame pasitarime ir patikslinti pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2026-03-02 išvadoje Nr. NV-485 nurodytas pastabas bei Teisingumo ministerijos pateiktą pasiūlymą.
12. Projekto rengėjai	
Ministerijos Darbo teisės grupės vadovė Vita Baliukevičienė, tel. +370 611 34047, el. p. vita.baliukeviciene@socmin.lt, vyresnioji patarėja Agnė Nakčerienė, tel. +370 656 38257, el. p. agne.nakceriene@socmin.lt, patarėja Indrė Vaicekauskaitė, tel. +370 657 03 311, el. p. indre.vaicekauskaite@socmin.lt.	
13. Kita, Ministerijos nuomone, reikalinga informacija	
Projektai suderinti su Ministerijos duomenų apsaugos pareigūnu.	
<p>Dėl Projektų nuostatų įgyvendinimo ūkio subjektams tenkanti administracinė našta ir prisitaikymo prie reguliavimo išlaidos yra 14 mln. Eur. Pažymėtina, jog Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2025-2028 metų veiklos strategijoje yra numačiusi ilgalaikėje perspektyvoje mažinti administracinę naštą tenkančią verslui teikiant duomenis, t. y. apjungiant duomenų teikimo formas (<i>Strateginiai uždaviniai: 1. Automatizuoti veiklos procesus: 1.1. Užtikrinti duomenų kokybę bei sudaryti prielaidas jų atkartojamumui.</i>).</p> <p>Projektų tinkamam įgyvendinimui jau yra prasidėję parengiamieji darbai, t. y. VDI kartu su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija parengė ir viešai paskelbė Darbo apmokėjimo sistemos kūrimo ir peržiūrėjimo rekomendacijas, planuoja organizuoti viešus mokymus darbuotojams ir darbdaviams, VDI kartu su LGKT, Valstybine viešojo valdymo agentūra, LGKT ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija ruošia dažnai užduodamų klausimų atmintinę. Sodra jau pradėjo pasirengimą būsimam duomenų rinkimui, ruošia duomenų rinkimo formas, ruošiasi sistemos pritaikymui.</p> <p>Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymo Nr. I-907 28 straipsnio pakeitimo įstatymo (toliau – VK projektas) ir Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo Nr. VIII-723 21 straipsnio pakeitimo įstatymo (toliau – KAS projektas) projektų atsisakyta, įvertinus, jog jie yra suderinti su Direktyvos 2023/970 nuostatomis, t. y. kariams yra taikomas specifinis statusas, jiems įstatyme pagal objektyvius ir lyčiai neutralius kriterijus yra nustatyti konkretūs pareiginės algos dydžiai. Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolės įstatymo 19 straipsnio 4 dalyje numatyta, jog valstybės kontrolės darbuotojų darbo santykius nustato Lietuvos Respublikos darbo kodeksas, šis ir kiti darbo santykius reglamentuojantys teisės aktai. Valstybės kontrolieriui ir jo pavaduotojams darbo santykius ir socialines garantijas reglamentuojantys įstatymai ir kiti teisės aktai taikomi tiek, kiek jų statuso ir socialinių garantijų nereglamentuoja šis įstatymas. Valstybės kontrolės įstatymo 28 straipsnio 7 dalyje nurodomi pareiginės algos pastoviosios dalies nustatymo kriterijai (žinojimo ir žinių sudėtingumas, problemų sprendimas, veiklos sudėtingumas, darbo krūvis, atsakomybės lygis, papildomų įgūdžių ar svarbių einamoms pareigoms gebėjimų turėjimas ir pan.). Atsižvelgiant į šį teisinį reguliavimą valstybės kontrolės darbuotojams yra taikomos visos DK projekte numatytos teisės ir pareigos, įskaitant ir pareigybių grupavimui taikomus kriterijus, bei taikomi Valstybės kontrolės įstatyme numatyti pareiginės algos pastoviosios dalies nustatymo kriterijai, kurie neprieštarauja DK projekto nuostatomis.</p> <p>Vyriausybė Lietuvos Respublikos Seimui yra pateikusi Lietuvos Respublikos darbo kodekso 33, 36, 40, 41, 49, 52, 58, 59, 60, 112, 113, 118, 127, 133, 134, 140, 146, 147, 156, 166, 175, 181, 192, 193, 194, 197, 210, 211, 217, 236, 237, 244, 245, 247, 250, 251, 252 ir 253 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (Nr. XVP-1231), kuriame keičiama DK 147 straipsnio 1 dalis ir 197 straipsnio 1 dalis. Į tai turėtų būti atsižvelgta svarstant šiuos pakeitimus Seime (įvertinant jų turinį ir tai, kad siūlomos skirtingos šių projektų (ar jų straipsnių) įsigaliojimo datos).</p>	

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo dėl Projektų pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui projektas, 1 lapas.
2. DK projektas, 10 lapų.
3. DK projekto lyginamasis variantas, 11 lapų.
4. ANK projektas, 2 lapai.
5. ANK projekto lyginamasis variantas, 2 lapai.
6. VĮVDDAI projektas, 4 lapai.
7. VĮVDDAI projekto lyginamasis variantas, 5 lapai.
8. BIDU projektas, 2 lapai.
9. BIDU projekto lyginamasis variantas, 3 lapai.
10. VTĮ projektas, 2 lapai.
11. VTĮ projekto lyginamasis variantas, 2 lapai.
12. Projektų aiškinamasis raštas, 17 lapų.
13. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvos (ES) 2023/970 ir nacionalinių teisės aktų atitikties lentelė, 101 lapas.
14. Antikorupcinio vertinimo pažymos, 20 lapų.
15. Administracinės naštos lentelė, 5 lapai.
16. Suinteresuotų institucijų pastabos, 52 lapai.

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Jūratė Zailskienė

Indrė Vaicekauskaitė, tel. +370 657 03 311, el. p. indre.vaicekauskaite@socmin.lt.
Agnė Nakčerienė, tel. +370 656 38257, el. p. agne.nakceriene@socmin.lt